

tevéseit és előfeltevéseit egy későbbi, de nem túl távoli időpontban megkísérel tárgyananyagával szembesíteni, valamint néhány hasonló szituáltságú társművel egybevetni. Reményei szerint e köztes időben a magyarországi kisebbségek irodalmának fordítotttsága, s ennek következtében megismerhetősége terén is bekövetkezik némi változás, hisz amíg ki-ki saját hazája kisebbségeinek sorsát nem kíséri kellő figyelemmel, addig kisebbségbe szakadt nemzettársai megítélésének változásában sincs erkölcsi alapja reménykedni.

(BLAZETIN Stjepan: KNJIZEVNOST HRVATA U MADARSKOJ OD 1918. DO DANAS. Osijek, Neotradicija, 1998. 194.)

Kilián László

BÁNAT A ZSIBONGÁSBAN

(Fenyvesi Ottó: *Buzz off*)

A bánatba: a kollázs mégiscsak sokszorozza saját lehetőségeit. Fenyvesi Ottónál - pedig egy tízéves szélességben - köszönt ránk egy, a szerző sajátjának tekinthető képi világ a *Buzz off* című könyvben. A műfajt sokszor eltemették már: mintha utánérzéseket rángatna bele újra meg újra a képzőművészetbe. Pedig a kollázs a kor jelentékeny kifejezése ma is, a művészetnek úgyszólván minden ága sokkal áttételesebb, vonatkozásokkal átszőttebb; így a kollázs, mint technika, egyenesen kínálja magát.

Fenyvesi Ottó költő, aki a Vajdaságban a rádiózásba, televíziózásba egyaránt belekóstolt az irodalom mellett, mint a totális költészet, mélyen a hatvanas, hetvenes és nyolcvanas évek amerikai, illetve modern társadalmakhoz köthető világérzés amolyan félig-meddig peremvidéki képviselője, ezért szinte predesztinált volt arra, hogy kollázsokat is csináljon.

Óvatoskodó körülírással fogalmazva, az „indulatszóló” című összeállítás négy képciklust tartalmaz. Címeik előre orientálják a nézőt - hiszen ez egy nézni való könyv (!) -, hogy mit és milyen véleményekkel tár elénk Fenyvesi a következő oldalakon. A Kábel-Bábel látványeffektjei a Gutenberg-galaxis egykor bársonyos felületének immár kifeslett, az információszilánkoktól, képi hatásokkal szabdaltnak kollázsokat sorakoztat fel. Újságcikkkel szövegdarabjai, szalagcímek, hatásvadász sajtó/magazinfotók, comics-ok elemei, részletei kavarnak a Fenyvesi által újratemtett felületeken. A pezsgést és a szenzációkat találó betűtenger és ábrakészletek jelképkombinációk. A szerző itt is lírai közelítéssből mutatja meg a régi ember, a már megélt értékek hirdőmpingtől összefröcskölt spontán torzulását. Az erő, a szex, a pusztítás képei ötvöződnek a reklámmal és a töb-

bi ránk erőszakolt adathalmazzal. A ciklus nyolc tétel az árvaságról.

A *Crvene brigade* szerb címe egyrészt visszautal a vajdasági évekre, a helyre, ahol felnőtt, művészi pályáján elindult, ahonnan az első polgárháború idején települt át Veszprémbe, de inkább a tartalom, a vörös brigád kap funkciót a második ciklusban. Szövegballasztok szerbül, oroszul, angolul és magyarul, illetve a nagy fétisek: a kocsik, a gépek, valamint a csupasznői, többnyire szajhatestek kerülnek egymásra itt. A háború, a fizikai és szellemi terror képei feleselnek egyazon és más-más képeken a fák sziluettjével, énekesmadárral vagy egy gitárral. Mint amikor a kamasz felröhög a gyászszertartáson.

A könyv címéül választott *fejelést* kapta a harmadik ciklus. Punk-fiatalok és az eddigiekhez képest kissé módosult tartalmú szex-kép kivágások jelennek meg a tipográfia-kavalkád szemétkosarában, hogy a bánatba immár amolyan letargikus harag is beleszűrődjön.

A *jégkorszak* a záróciklus. A gyilkosan éles szilánkok sokasága, a képrehozott bontási törmelék itt már igazi univerzális gleccserré nőtt, amelyben az emberek, a természet úgy keveregnek a kegyetlen hőmpölygésben, mint bármi más.

Fenyvesi mégsem vélekedni akar. Jobban izgatja a megjelenítés, a szembesítés. Bánat a zsibongásban: lapról lapra az egész könyv. De ez a bánat nem Fenyvesi saját bánata. A bánat bennünket fog el. Miközben a képeken rendre feltűnnek kisebb-nagyobb felületfödéseken az elégikus felhangokkal bíró ábrák, a vizuális közegben is magabiztos szerző azt is tudatosítja: ami a bennünk fakadt bánat zsibongó háttere, az van. Sem túlzás, sem metszetszerűség nincs benne. Sejjlik, hogy napjainkban elmúlik valami, tán baj is; lehet, hogy a könyv címe ugyancsak ezt firatja, a bánatba, *Buzz off/Kopi* le.

(Vár Ucca Tizenhét Könyvek 3. Veszprém, Szerk.: Géczy János)

MOSOLY ÉS RÁCSODÁLKOZÁS

(Várnagy Ildikó: *Szósztobrok*)

Várnagy Ildikó Veszprémbe is több módon otthagya már keze nyomát. De miként a kilencvenes évek elején a szobrásznő rendhagyó emléktáblái kerültek ki a vár bejárata előtti fecskendőház vakablakára és a fiatalnak mondható városi panteonba (mind egyik munka Cholnoky-vonatkozású), úgy rendhagyó - ha nem rendhagyóbb - a Vár Ucca Tizenhét Könyvek sorozatban megjelent *Szósztobrok* című könyve.

A *Szósztobrok* képei, szövege ugyancsak a duanántúli kisvárosban kerültek sajtó alá, de helyi értéke mellett feltétlen figyelemre méltó anyagot foglal magába a könyv. Várnagy Ildikó kirándulást tesz e